

Innovativ Kultur
Innovation Impact
C/O Nordiska museet
Box 27820
115 93 Stockholm

Projektredovisning

1. Projektidé

Ljudexkursioner pilotprojekt

Segla med ljudet! Hitta ditt eget ljud! Ljuden i hamnen! Det är några delar ur konstprojektet Ljudexkursioner. Med en segelbåt utrustad som studio och scen utforskar vi ljudmiljöer på och runt Stockholms vattenvägar.

Vi erbjuder ljud- konst- båt- musik- vatten- miljö- och naturintresserade att följa med oss och upptäcka ljudmiljöer, att själva få utforska, ta del av en konstnärlig process och aktivt bidra till skapandet av ny konst.

Interaktiva konserter och ljudinstallationer. Vi guidar i de ljudmiljöerna som omger båten, under, över, runt, i och på vattnet. Vi lyssnar oss fram genom ljudmiljön och skapar tillsammans konstupplevelser! Vi fångar upp, mixar och filtrerar fram nya ljudverk i realtid!

Deltagarna får spela in sina egna ljud som de får med sig hem på en minnessticka.

I projektet bjuder vi också in svenska och internationella ljudkonstnärer, kompositörer och forskare m.fl. som tillsammans med oss utforskar ljudmiljön och skapar ny musik och konst.

Hörseln är alltid på, man kan inte blunda med öronen eller titta bort, ljud går runt hörn, genom väggar och fortplantar sig i betong. För att inte överlastas med intryck har vi människor lärt oss att bortse från många ljud. Även om vi använder hörseln till att avgöra om bilen går bra, om vattnet är på väg att koka eller om barnen leker fridfullt i rummet bredvid är det sällsynt att vi medvetet betraktar och utforska omgivningen med hjälp av hörseln. Olika fåglar, maskiner, lövprassel, bilar, barn telefonsamtal, hundar etc. skapar tillsammans ett oerhört komplext och oftast spännande ljudlandskap bara man börjar lyssna.

På vår båt kan ljudexperter få uppleva en ny miljö med många unika ljud, båtmänniskor får ett nytt unikt perspektiv på en bekant miljö och de nyfikna en oväntad och fantasieggande upplevelse.

Båten blir förutom scen och studio en mötesplats där människor med olika bakgrund träffas, samarbetar och får nyckeln till ett parallellt och relativt utforskat ljud-universum! Den blir en bas för möten kring ljud och vatten som öppnar för samtal om hur vi påverkar och påverkas av vår miljö, om ansvar och möjligheter.

2. Bakgrund, Drivkrafter och motiv

Bekanta miljöer får många nya dimensioner när man lär sig lyssna och öppnar upp sina öron. Att inse att trottoaren man går på inte bara är en vardaglig plats utan även ett fantastiskt och hissande ljudlandskap är en otroligt berikande erfarenhet. Upplevelsen blir ännu mer omvälvande i skärgården där det finns en uppsjö av både bekanta och nya ljud som kontrasteras av en djup och närmast magisk tystnad. Under vattenytan finns dessutom en helt unik ljudmiljö som få har upplevt eftersom människans hörsel organ inte

är anpassade till vatten som har helt andra fysiska egenskaper än luft! Det är en enorm skillnad att lyssna på undervattens miljöer med rätt placerade och adekvata mikrofoner (hydrofoner) jämfört med att sticka ner huvudet i vattnet. Skillnaden är som att se en film på en stor bioduk jämfört med att titta på samma film i svartvitt på sin telefon.

Idén till att "segla med ljudet" och att genomföra konstprojekt på en båt föddes för ca fem år sedan. Två år senare anskaffade Ann Rosén segelbåten Schhh... en Centurion 32 som är mycket sjövärdig och trygg. I maj 2013 tog Ann Fartygsbefäl klass VIII examen som krävs för att yrkesmässigt få framföra fartyg.

Vi har kunskap och erfarenhet av alla delarna som ingår i projektet. Ann Rosén har lång erfarenhet av ljudkonst och musik, konstnärligt transdisciplinärt arbete, av att arbeta med delaktighet och samarbeten samt att utveckla och driva projekt som t ex Syntjuntan. Sten-Olof Hellström har en djupgående kunskap om ljud och lång erfarenhet av sonifiering, ljudteknik, forskning, komposition och live-framföranden.

Under det senaste året har arbetat med planering och förberedelse bl.a. skapat kontakter med näringsidkare inom service och turistnäring på Dalarö, Utö, Fejan m.fl. platser. Diskuterat projektet med kollegor som uttryckt att de gärna vill medverka. Vi har haft kontakt med Anders Börjesson, näringslivs direktör, Nacka kommun som visade intresse för att några anställda med synskador ska få möjlighet att delta i en dagstur. Vi kommer att fortsätta arbetet med att bygga nätverk i kommunerna runt Stockholms vattenvägar

Vår drivkraft är viljan att skapa ett långsiktigt projekt med utvecklingspotential som kan innefatta medverkan av såväl professionella som amatörer. Vi ser möjligheten att skapa ett konstprojekt med ljud och vatten i fokus som innehåller delaktighet och bidrar till en ökad kunskap och förståelse. En flytande plattform för utforskade av en miljö som få har tillgång till med lokala och internationella möten, samtal, reflektioner, publikutveckling och skapande av ny konst.

Den stora utmaningen är att utforma helheten så att projektet skapar intressanta nya ljud- och musikverk och håller en hög konstnärlig nivå och som utgör förutsättningen för att skapa deltagande- och interaktionsformer som bidrar till projektutvecklingen.

Målsättningen med pilotprojektet är att skaffa oss nödvändig kunskap och praktisk erfarenhet som lägger grunden för ett flerårigt projekt med utvecklingspotential.

3. Förnyelse

Vi har arbetat med transdisciplinär interaktivitet, utvecklat nya samverkansformer, deltagande och delaktighet. Konsten och musiken, möter och genererar en ny publik som bidrar till skapandet av ny konst.

Tillsammans med ljudkonstnärer och publik har vi utforskat de unika ljudlandskapen längs Stockholms vattenvägar. Vi har producerat ny konst och musik, genomfört workshops och konserter. Vi har skapat möten mellan människor från vitt skilda sammanhang och kulturer, lokalt, nationellt och internationellt.

Projektet har bidragit till utvecklingen inom musik- och ljudkonstområdet genom att vi utvecklat metoder och tekniker i mötet med publiken som bidragit till en ny publik. Specifikt har vi fått båt- och seglingsintresserade personer att bli nyfikna på ny musik och ljudkonst.

Vi har även förstått att besöksnäringen i Stockholms skärgård har blivit inspirerade av

projektet. Ett exempel är guider som börjat berätta om ljudmiljöer och pekar ut speciella ljud på sina vandringar.

4. Samverkan

Beskriv alla samarbetspartners som medverkat i projektet samt vad deras medverkan bestått i enligt följande mall:

	Akademi, forskning och högre utbildning	Näringsliv	Övriga offentliga aktörer
Vem/vilka:	1.Professor John Bowers, Culturlab,forskare och ljudkonstnär(UK). 2.Dr. Johanna Rosenqvist,konstfack, Lunds Universitet, konsthistoriker och musiker.	1.Hamn-museet Nacka / LG Nilsson. 2. Dalarö turistbyrå/ LO Landin 3. Utö Vårdshus	1. Haninge kommun
I vilken form:	Samtals partner, hjälp vid utvärdering, deltagare	1. Marknadsföring och evenemangssamarbete, workshop och konsert 2. Marknadsföring och evenemangssamarbete, konserter 3. Marknadsföring och evenemangssamarbete, workshop och konsert	Samtal
I vilket syfte:	Utveckling och utvärdering. Båda deltog också aktivt i projektet!	1. Nå publik och skapa förutsättningar för framtida samarbeten/ nya projekt. 2. Nå publik och arrangera evenemang och framtida samarbete. 3. Nå publik och arrangera evenemang och framtida samarbete.	Haninge kommun erbjuder Marknadsföring och samarbetsprojekt

5. Genomförande

Utrustande av båten och identifiering av lämpliga platser

Båten utrustades med ljud-inspelnings utrustning mixer, mikrofoner etc. Kontaktmikrofoner monterades på diverse fasta platser så som kölen, kölsvinet, bordläggningen, mast, rigg stäv etc. Båten utrustades även med en hörlurs rigg för 16 hörlurar. Nödvändiga säkerhets-uppdateringar genomfördes. För att ytterligare förbättra säkerheten och för att öka möjligheterna för både inspelning, landstigning vid svårtillgängliga platser etc. utrustade vi båten med en liten gummijolle.

Identifiering av lämpliga platser.

Redan 2013 hade vi detta projekt i åtanke och undersökte ett antal intressanta platser i skärgården. I inledningen på säsongen gjorde vi några rekognoserings där vi framförallt identifierade ett antal lättillgängliga alternativ om väder och vind inte tillät segling till det planerade målet. Framförallt visade sig Kråkskär vara en väldigt användbar plats med enormt varierande och unika ljudmiljöer.

Vi genomförde sammanlagt tretton ljudexkursioner med en till två deltagare varav åtta stycken professionella ljudkonstnärer och kompositörer, fem stycken professionellt verksamma inom andra kulturområden (film, bildkonst e t c) och två amatörer.

För att genomföra publika konserter och workshops kontaktades berörda kommuner och ett antal gästhamnar, värdshus, vandrarhem etc. Eftersom vi hade god kontakt med Haninge kommun valde vi tre samarbetspartners i Haninge, Dalarö gästhamn, Dalarö båtklubb och Utö Värdshus. I Nacka fann vi en mycket bra partner i slagfälts museum HAMN. Vid både Utö värdshus och HAMN genomförde vi ett flertal mini konserter och workshops. På allmän begäran genomförde vi en konsert ute på vattnet vid Kyrkviken på Utö med publiken i båtar och på en närbelägen klippa. Vi genomförde även en konsert och workshop i naturhamnen Säck väster om Möja för en grupp kvinnor som deltog i en seglingskurs.

Projektets genomförande med bild och ljud dokumentation finns på

<http://www.innovativkultur.se/sv/projektsida/ljudexkursioner>

samt på projektets egen sida <http://ljudexkursioner.se>

6. Resultat & effekter

Med våra konserter och workshops mötte vi en helt ny publik som inte har kommit i kontakt med den här typen av konst och musik tidigare. Genom det gensvar vi fått via e-mail och de som kommit på våra evenemang och konserter utanför projektet har vi noterat att det går att nå en ny publik. De mest intresserade har även berättat att de börjat gå på andra konserter med experimentell konstmusik.

Ljudexkursionerna har resulterat i ett antal nya konst- och musikverk av deltagarna och många fler är under produktion. Nämnas kan bl.a. Mathias Josefson nya album *Att sluta en cirkel* <https://itunes.apple.com/se/album/att-sluta-en-cirkel/id917354425?l=en>.

Projektet har ökat medvetenheten bland allmänheten när det gäller ljudkonst och experimentell musik. En annan effekt var att deltagare och besökare blev medvetna om hur mycket ljud och buller vi omges av i vår vardag samt att vi påverkas av ljud i långt större omfattning än vi normalt är medvetna om. Besöksnäringen i skärgården har visat stort intresse för Ljudexkursioner men i praktiken handlar det mest om att de har blivit inspirerade och hämtat idéer från projektet.

Enkät

För att bättre kunna utvärdera projektet bad vi deltagarna att svara på följande enkät-

1. Vad är det bästa med Ljudexkursionen, vilket är ditt starkaste minne?
2. Är det något vi kan göra bättre, något du tycker vi ska tänka på?
3. Har du några andra tankar om projektet du vill dela med dig av?

Vad är det bästa med Ljudexkursionen, vilket är ditt starkaste minne?

Samtliga svar handlade om den starka, närmast överväldigande upplevelse det var att segla samtidigt som man i hörlurar lyssnade på vad som hände i vattnet och hur olika delar av båten lät. Att helt vara utlämnad åt elementen, känna hur båten svarade på vattnets och vindens rörelser samtidigt som man lyssnade på de fast monterade mikrofonerna i båt, kölsvin, rigg och segel blev en mycket starkare upplevelse än vad vi räknat med vilket avspeglar sig i svaren på nästa fråga (se nedan). Alla såväl ljud-proffs som amatörer var också förvånade över den stora skillnaden på ljud över och under vattnet. Många av svaren kommenterade att det sker en stor "ljudnedskräpning" under vattnet och att det måste vara oerhört stressande för alla vattenlevande varelser. Andra kommentarer handlade om hur spännande det var att upptäcka hur sanden i strandkanten lät, att klippor påverkade akustiken på överraskande sätt och olika vågor lät helt olika!

Här är ett axplock av citat från deltagarnas svar:

"It was a fantastically varied experience. The contrast of urban and rural, of the technical work of recording with the elegance of sailing where wonderful"

"The most memorable aspect was the masterful, subtle qualities of the mic'ed sound from the various parts of the boat"

"The full-sensory experience of the archipelago"

" The shifting quality of the sounds, emanating as they did from different parts of the boat--which the audience can also FEEL on-board—was truly amazing"

"Det var slående hur mycket ljud som fanns i undervattensmiljön men som inte var lika störande ovan ytan. Alla tysta båtar verkar bara vara luddämpade uppåt, nedåt var det en kaokafoni av motor- och rörelseljud"

Är det något vi kan göra bättre, något som vi ska tänka på?

Här blev det ganska blandade svar men som framgick ovan förstod vi inte hur stark upplevelsen var för deltagarna innan vi analyserade enkätsvaren och gick igenom våra anteckningar. Genomgående hade deltagarna velat ha hjälp att bearbeta alla intrycken och att vi hade tagit ännu mer tid till samtal. Vi blev lite tagna på sängen av att även erfarna "field-recorders" med erfarenhet från ljudinspelningar av undervattensmiljöer blev så överväldigade av de olika ljud miljöerna. Sammanfattningsvis kan man säga att alla, även erfarna ljudproffs, hade behövt mer vägledning och att vi ska lägga mer tid på samtal. I övrigt hade deltagarna väldigt olika svar, någon ville ha en längre

säkerhetsgenomgång innan start en annan hade velat veta att segelbåten lutar när man seglar. Av de som följde med flera dagar var det en som vart förvånad över hur lite utrymme man hade ombord en annan tyckte det var konstigt att man inte kunde ladda flera datorer samtidigt etc.

Citat från svaren

"Jag tycker upplägget där man individuellt söker ljud är ganska fint, när man strosar runt med hörlurarna på sig och letar ljud. Vid prova på tillfällen tror jag det kan vara en fördel om man varvar med återkopplingar och samlingar"

"It sounded like you were quite tired from your verry ambitious efforts afterwards. I don't know very much about nautical preparations, but perhaps if you are able to build more resting time in between excursions it will be better for you guys"

"om jag ska säga något så var det lite omständigt att hålla reda på och ladda alla telefoner, batterier, kameror, laptops"

"Jag tänker att det vore bra om exkursionsdeltagarna får hjälp att sortera intrycken"

"Jag kommer faktiskt inte på nånting nu som ni kunde göra bättre! Så antagligen var det väldigt optimalt!"

Har du några andra tankar om projektet du vill dela med dig av?

Sammantaget framkom det att vårt upplägg med inledande segling och lyssning fungerade väldigt bra! Deltagarna fick på ett självklart sätt "väsas öronen" och lära sig att lyssna! Några kommenterar återigen att det är väldigt många intryck på kort tid. Alla uppskattade maten och samtalen ombord och många påpekade hur viktigt det var för hela upplevelsen. Samtliga upplevde att deras lyssning hade skärpts och de flesta nämnde, på ett eller annat sätt, att de hade blivit medvetna om hur mycket ljud det finns i vår omgivning och att det påverkar oss.

Citat från svaren

"önskar att jag fått med det mer av era glada röster, allt det andra ni tänkt på och riggat inspelning av"

"Actually I found everything really perfect, how you did it and how everything worked out on the journey"

"Är väl alltid kul att själv vara delaktig"

"Ljudexkursioner var naturligtvis så mycket mer än bara ljud. Ni bjöd på god mat och trevligt sällskap"

Besökare

Vi hade en hel del samtal med besökarna till hamn konserterna och mini workshoparna. En del besökare fick svara på samma enkät som ovan och en del mailade oss sina iakttagelser i efterhand. Den stora majoriteten av svar handlar precis som när det gäller deltagarna på ljudexkursionerna att man blivit mycket mer medvetna om alla ljud som omger dem på dem och många upplevde att de hade blivit introducerat till en ny värld. För oss var dock det intressantast att många besökare har fortsatt att komma på våra evenemang och även andra evenemang med experimentell konstmusik.

Några citat från besökare

”Det här är som en skruvad film fast själva filmen finns ju inte”

”Dit lydprojekt var spændene for mig fordi sætter fokus på hvor stærk en sans og betydning hørelsen har”

”Hela upplevelsen liknar inget jag gjort innan”

”Det är som en arkeologisk utgrävning där man gräver sig ner genom ljudlagren för att blottlägga andra skymda ljud”

”Framför allt njöt jag av att från sittbrunnen och med slutna ögon lyssna på konserten”

.

7. Fortsättning

Vi har lagt en god grund för ett längre projekt baserat på ljudexkursioner. Det visade sig att man var villig att betala 1500 kr/person för endags exkursioner och vi tror att det är värt att pröva med korta turer runt 2-3 timmar. Kort-turerna skulle då fokusera på den del som fungerade bäst för samtliga deltagare att segla samtidigt som man lyssnar på ljuden från båten och vattnet. Detta kan kombineras med den publika delen av Ljudexkursioner med workshops och konserter i land i natur och gästhamnar. Det finns även möjlighet att genomföra ljudexkursioner i land för större grupper på olika ställen i skärgården dit deltagarna kan ta sig med skärgårdstrafiken eller andra färdmedel.

Vi har etablerat bra kontakter med olika lokala aktörer i skärgården som vi kommer att samarbeta med i ett eventuellt fortsättnings projekt. Vi ser att det finns ett stort intresse för uppsökande verksamhet med nyskapande kulturellt innehåll och med pilotprojektet Ljudexkursioner har vi lagt en bra grund för ett sådant projekt!

8. Övrigt

Ett spinn-off projekt genererat av Ljudexkursioner är ett samarbete med slagfälts muséet HAMN i Nacka som var en av våra samarbetspartners. De vill tillsammans med oss gå vidare med ett ljudbaserat projekt som skall mynna ut i en ljudinstallation/utställning i muséet nästa år. Andra Spinn-off projekt är konsertinstallationen Genom Vatten och ett installations projekt av de Berlinbaserade konstnärerna Fredrik Olofsson och Jenny Michel.